

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Aliter vtendum esse nominibus, & conceptibus abstractis, quam concretis,
contra Præpositium, & Gregor probatur. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

synonima, quia de vno quædam prædicantur; quæ de alio dici nequaquã possunt: id vero, quod connotatur nomine concreto naturæ, vt, *Deus*, quod nomine abstracto, vt, *deitas*, non connotatur, nec significatur, est suppositum, vt disput. 156. & 157. vniuersæ de omnibus concretis naturæ probabimus; concretum autem personæ, vt pater, connotat naturam, quam in se contractam, & determinatam habet proprietatem: nomine vero abstracto paternitatis, non connotatur; hoc enim nomine solum proprietas ipsa significatur, qua natura determinari potest. Idem de omnibus concretis, & abstractis personalibus dicendum est.

CAPVT II.

Aliter vtendum esse nominibus, & conceptibus abstractis, quam concretis, contra præpositum, & Gregor. probatur.

Præpositiui antiquis Scholasticis, vt refert S. Thomas in hoc articulo, assererat pro eodem vsurpari abstracta, & concreta in diuinis: quia dicebat, paternitatem idem omnino esse cum patre, ne si aliqua esset distinctio, diuinæ simplicitati derogaretur. Huius sententiam videtur sequutus Gregor. in distinct. 26. quæst. 1. & 2. vbi docet, in Deo esse proprietates personales transitiuæ, non autem transitiuæ, hoc est, esse proprietates, quæ sint ipse personæ, sed non quæ sint personarum; verum præter has concedit proprietates transitiuæ personarum, quæ tamen complexione significantur, & solum manent in vocibus, & intellectu, nec transeant in rem conceptam. Hac ratione dicit, proprietatem Patris esse, genuisse filium, quam non vno simplici nomine, sed complexione, & pluribus vocibus significandum esse dicit, & idem in solo intellectu esse: quia complexio vocum solo intellectu fit. Addit præterea, necesse non esse hæreticis respondere nominibus abstractis, sed aut complexione illa, aut etiam concretis, sicut inquit Hieron. & August. nos docuerunt. Interrogantibus enim, quo Pater, & Filius sunt vnum? respondemus, sunt vnum in substantia, quo autem sunt plures? dicimus personis. Gregor. consentit Gabriel, in primum distinct. 18. quæst. 2. art. 2. dubio 1. qui docet, notiones in solo nomine consistere, nec in re concepta aliquid illis assignari; adducitur autem in hanc opinionem, ne sibi videatur asserere in Deo quinque res, sicut etiam quinque dicimus esse notiones.

Horum tamen sententiam optime redarguit Sanctus Doctor in hoc articulo, & cum eo conueniunt Scholastici à nobis allegati in notationibus articuli. Licet enim in re idem satisfacere possimus hæreticis de hoc mysterio interrogantibus, viuentes concretis nominibus nonnumquam tamen necesse est, vt abstractis, & simplicibus. Vti si interroget Græcus, quo differt filius à Spiritu sancto? Respondemus inspiratione: cui interrogationi concreto nomine spiratoris, non ita possemus commodè respondere. Et quamvis satisfacere possumus complexione illa significante proprietatem, vt si diceremus; Filius differt à Spiritu sancto, quia spirat illum; tamen quia personæ non tam differunt originibus, quam relationibus, & quia vtgeret nos potest hæreticus, vt dicamus id, quod differt; cogimur abstractis vocibus vti: quas nescio quidem, qua ratione Gregorius, &

Vt quæ in 1. partem Tom. II.

Præpositiui concedere recusant: cum Damascenus lib. 1. de fide, cap. 11. vt ostendat quo differant personæ, & quo conueniant, abstractis nominibus vtatur his verbis. *Vnum quippe Deum cognoscimus, in solis autem proprietatibus, nimirum paternitatis, filiationis, & processionis discrimen aduertimus, id quod proxime complexis etiam vocibus significaretur, eisdem nominibus vsus est eodem libro cap. 9. Hylarius quoque lib. 4. & 9. de Trinitate passim vtitur nomine abstracto in nascibilitatis, cui opponit natiuitatem; quibus adde Basil. lib. 1. contra Eunomium, & lib. 4. cap. 2. Nazianzenus etiam Oracione 39. quæ est in sancta lumina post illa verba, Pater, pater est, vtitur nomine filiationis, & post aliqua subdit; Licet enim perspicuitatis causa noua nomina fingere. Conuenit cum his omnibus Augustin. lib. 5. de Trinitate, cap. 6. vt in expositione articuli vidimus, qui notiones eodem modo in diuinis concedit: Nam tametsi per notionem ipse intelligat modum cognoscendi personam, eamque ab aliqua alia distinguendi, ex hoc tamen genere notionis colligitur etiam notio, quod Scholastici ponunt in Deo, quæ est ratio cognita de aliqua personæ, & ex diuerso modo cognitionis, quo cognoscuntur personæ colliguntur diuersæ rationes cognitæ in personis, per quas intelliguntur inuicem distinctæ. Eodem etiam modo Basilus Epistola 43. notiones aperte adstruit, agens enim de distinctione vnus suppositi ab alio, inquit: *Quas autem is fuerit propriis illis notionibus designat.* Notionum vero nomine non cognitiones, quas de personæ habemus, sed varias proprietates illius intelligit. Et paulo infra de personarum diuinarum distinctione loquitur hoc modo. *Increatum, aut omnem comprehensionem excellens, aut si quid aliud est huiusmodi ad proprietatis determinationem non vsurpabimus, sed hoc solum inquiramus, quæ per singularum personarum intellectus liquido, & sine commixtione à comuni consideratione separatur.* Et lib. 2. contra Eunomium non multum à fine appellat has notiones formas proprias personarum, notas, & Characteres: Nyssenus, quoque in libello de differentia vtrius, & hypostasis, sæpius repetit, in Deo esse proprietates personales, quibus distinguuntur personæ, nec vilo modo communicant. Et quamuis hi Patres non vtantur abstractis, cum tamen illis vtatur Damascenus, immerito Gregorius vsum illorum improbavit. Re&e igitur Alexander 1. parte quæst. 68. membro 3. & S. Thomas in hoc articulo dixerunt. *Essentia significatur, vt quid; persona, vt quis; proprietas, notio, & relatio, vt quo.* Quia significatur, vt ratio, quia aliquid est tale. Cum vero dicimus, notiones esse in Deo, & abstracte esse concedendas, non asserimus in solo nomine manere, sed illis conceptum peculiarem respondere, vt proprium ipsarum vocum significatum. Quare aliter nominibus abstractis vtendum est, quam concretis ipsarum notionum, quia aliud est horum, & illorum significatorum, vt præcedenti capite vidimus, tamen si notio aliquando etiam in concreto significetur, vt, *ingenitum*, ob id tamen non sequitur, vt putauit Gabriel, quinque res in Deo esse concedendas. Cum enim dicimus quinque notiones, non quinque res, bûe realiter distinguuntur, sed quinque conceptus sola operatione intellectus diuersos esse, dicimus, sicut etiam dicimus plura attributa; hæc enim*

Damasc.

Hylarius.

Basil.

Nazianz.

6.

August.

Basilus.

Nyssenus.

7.

Damasc.

Gregor.

Alexand.

S. Thom.

N

enim

enim nomina aliquid rationis significant, ut manifestum est.

8. Quomodo autem diuinæ simplicitati non repugnet hæc distinctio abstracti, & concreti, manifeste colligitur ex doctrina disputationis 11. cap. 7. ubi diximus distinctionem rationis nihil simplicitati diuinæ derogare, quia necesse est, Deum nostro modo intelligendi, ita varie concipi: ex hoc tamen in re ipsa nulla sequitur multitudo, & duplicitas.

CAPVT III.

Quæ prædicantur de notionibus.

Sententia
Canar.

Am vero cum probatum sit, utendum esse notionibus abstracte significantis ad personarum proprietates explicandas, reliquum est, ut videamus, quænam de illis prædicari possint. Canariensis in Commentario huius articuli parte 4. inquit, quædam esse prædicata significantia actionem, quædam non significantia actionem, sed attributum, aut proprietatem aliquam Dei: ex his autem quæ significant actionem, alia significare actionem essentiali, ut intelligere, velle, creare, gubernare, &c. alia notionalem, ut spirare, generare.

Prior regula
Canar.

9.

His præmissis, ponit duas regulas: Prior est, Nulla nomina significantia actionem, aut essentiali, aut notionalem, prædicantur de notionibus: idem hæc est falsa propositio, *Paternitas intelligit, aut generat, &c.* Reddunt vero rationem, quia operationes non sunt formarum, sed concretorum & suppositorum: notionem autem significantem abstracte sunt formæ, vel significantur, ut formæ: ergo illis operatio tribui non potest.

Posterior
regula.

Posterior regula est, omnia nomina, quæ non significant actionem, prædicari possunt de notionibus abstracte significantis; quocirca hæc sunt veræ propositiones, *Paternitas est pater, paternitas est æterna, vel æternitatis.*

Ratio Canar.
non reijci-
tur, & red-
ditur alia
eiusdem.

Utraque regula mihi vera videtur, sed ratio prioris non probatur: quoniam de attributis in abstracto prædicantur aliquæ voces significantes actionem. Dicimus enim intellectus intelligit, sapientia sapit, & gubernat, voluntas amat, &c. Si ergo de abstractis hæc voces prædicantur, cum etiam de notionibus abstracte significantis prædicari non potuerunt voces significantes actiones notionales, vel alias actiones? Quare melior est alia ratio, quam Caietanus assignat in hoc articulo, & idem Canariensis sequitur: videtur de abstractis prædicari posse voces significantes actiones, quoties abstracta sunt formalia principia earum, non tamen alio modo, & ita recte dici, intellectus intelligit, sed non, intellectus vult, misericordia misereatur, non tamen, misericordia punit: ipsis enim principijs formalibus operationum etiam abstractis tribuuntur suo modo operationes, tanquam principijs, quibus fiunt, aut eliciuntur, & hoc nobis solum significant illæ propositiones. Porro autem, quod modo intelligatur illud vulgare axioma, *Actiones sunt suppositorum, non naturarum*, dicemus in 3. partem quæst. 2. artic. 11. Cum igitur notionem non sint principia formalia operationum, siue essentialium, siue etiam notionum, nec, ut supposita significantur, sit, ut non possint voces significantes actiones de illis prædicari, quare cum recte dicamus, *Potentiæ generatiua*

Caietan.
Canar.

10.

generat, & spiratiua spirat, dicere tamen non possumus, *Paternitas generat, aut, spiratio spirat*. Nam ut dicemus infra disput. 164. cap. 3. potentiæ generatiua, aut spiratiua plus quam relationem significat.

ARTIC. III.

Sed circa utramque regulam obseruandum est, differentiam esse inter propositiones, in quibus prædicata significant actiones, & in quibus significant solum aliam formam: quod priores semper sunt intelligendæ in sensu formali, & in identico non possunt vlturpari, ut diximus etiam disput. 119. cap. 2. ideoque nunquam dicere licet, intellectus amat, & alia id genus. Posteriores vero accipi possunt, & sæpenumero accipiuntur in sensu, quem appellant identicum. Quomobrem concedimus eas, siue abstractum de abstracto, siue abstractum de concreto, vel contra prædicantur. Id autem significauit S. Thomas in hoc articulo ad secundum, cum ait, ea, quæ habent ordinem ad aliquem actum essentiali, vel personalem, non possunt prædicari de notionibus, quia hoc repugnat modo significanti ipsarum, ac si diceret, in sensu formali, in quo hæc propositiones semper accipiuntur, non posse nomina actionum de notionibus prædicari. Subdit S. Thomas: *essentialia vero, quæ non habent ordinem ad aliquem actum possunt prædicari.* Possimus enim dicere, quod paternitas est æterna. Addit deinde, propter identitatem rei posse etiam dici, *Paternitas est Deus, & Deitas est Pater*, quia hæc propositiones accipi possunt in sensu identico, & non formali. Quid vero dicendum sit, si accipiatur in sensu formali, colligitur ex dictis in illa disput. 119. cap. 2. Addit Canariensis, hanc propositionem esse falsam, *Deitas est Sapientia*, quia prædicatum denotat actionem, quod si ita esset, vera esset eius doctrina. Sed, quia potest significare attributum sapientie, idem in sensu identico poterit de illa prædicari: concretum enim attributorum, sicut etiam essentialium, de abstractis notionibus formaliter non prædicantur, aliter tamen ratio est de illa, *Paternitas est æterna*, cum enim æternitatis sit attributum consequens esse rei, & paternitas sit, & ita durationem habeat, recte dicitur in sensu etiam formali æterna. Ceterum de abstractis, & concretis iterum disput. 119. dicendum est.

ARTICVLVS III.

Utrum tantum sint quinque notiones in diuinis.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod non sint quinque notiones. Proprie enim notiones personarum sunt relationes quibus distinguuntur. Sed relationes in diuinis non sunt nisi quatuor, ut supra dictum est. Ergo, & notiones sunt tantum quatuor.

2. Præterea. Propter hoc, quod in diuinis est una essentia dicitur Deus unus, propter hoc autem, quod sunt tres personæ, dicitur Deus trinus. Si ergo in diuinis sunt quinque notiones, dicitur quinque. Quod est inconueniens.

3. Præterea. Si tribus personis existentibus in diuinis sunt quinque notiones, oportet